

Socialutskottets yttrande 2021/22:SoU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 16 september 2021 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna i en promemoria om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som upprättats inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2021/22 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen den 1 januari–31 december 2020. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Socialutskottets yttrande har sin utgångspunkt i de fem subsidiaritetsprövningar som utskottet genomförde under 2020.

Utskottets överväganden

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen under 2020

Bakgrund

Konstitutionsutskottet har enligt riksdagsordningen en skyldighet att följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Konstitutionsutskottets uppföljning riksmötet 2021/22 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2020. Dessutom ingår även en översikt av det sammantagna utfallet av utskottens subsidiaritetsprövningar sedan Lissabonfördraget trädde i kraft 2009.

I årets uppföljning har konstitutionsutskottet även gjort en översiktlig genomgång av hur covid-19-pandemin har påverkat de nationella parlamentens möjlighet att genomföra subsidiaritetsprövningar inom ramen för åttaveckorsfristen.

Konstitutionsutskottet beslutade den 16 september 2021 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna i en promemoria om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Socialutskottets subsidiaritetsprövningar under 2020

Socialutskottet subsidiaritetsprövade fem utkast till lagstiftningsakter under 2020. Utskottet bedömde inte att något av utkasten stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 223/2014 vad gäller införandet av särskilda åtgärder för att hantera covid-19-krisen, COM(2020) 141
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter vad gäller tillämpningsdatum för vissa bestämmelser, COM(2020) 144
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 223/2014 vad gäller införandet av särskilda åtgärder för att hantera covid-19-krisen, COM(2020) 223
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om genomförande av kliniska prövningar med och tillhandahållande av humanläkemedel som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer och är avsedda att behandla eller förebygga covid-19, COM(2020) 261
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett program för unionens åtgärder på hälsoområdet för perioden

2021–2027 och om upphävande av förordning (EU) nr 282/2014 (programmet EU för hälsa), COM(2020) 405

Undantag från den åttaveckorsfrist som normalt gäller tillämpades när det gäller fyra av utkasten. Det skyndsamma förfarandet innebär att EU-institutionerna kan fatta beslut innan åttaveckorsfristen för de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar har löpt ut, vilket kommissionen ansåg var nödvändigt för att åstadkomma snabba och effektiva åtgärder mot covid-19-pandemin. De fyra förslagen gällde tillfälliga ändringar i befintlig lagstiftning eller andra åtgärder för att hantera pandemin.

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet bedömer att tillämpningen av subsidiaritetsprincipen överlag har fungerat väl avseende de subsidiaritetsprövningar som utskottet har genomfört under 2020. Det är centralt att rollfördelningen mellan EU:s institutioner och de nationella parlamenten upprätthålls, vilket utskottet anser att kommissionen har beaktat under 2020. Utskottet beslutade att samtliga förslag som kommissionen lade fram inom socialutskottets beredningsområde var förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har återkommande betonat vikten av att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna respekteras fullt ut. Förslag och åtgärder på EU-nivå måste enligt utskottet medföra ett tydligt mervärde jämfört med åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå. Utskottet vill därför framhålla vikten av att kommissionen i varje utkast till lagstiftning tydligt motiverar varför målen med det föreslagna initiativet bättre kan uppnås på unionsnivå än på nationell nivå.

Konstitutionsutskottet har uppmanat övriga utskott att kommentera hur covid-19-pandemin har påverkat utskottets möjlighet att genomföra subsidiaritetsprövningar vid undantag av åttaveckorsfristen. För socialutskottets del tillämpades ett sådant undantag vid fyra av utskottets fem subsidiaritetsärenden under 2020.

Socialutskottet anser att utskottets möjlighet att genomföra subsidiaritetsprövningar inte har påverkats negativt av covid-19-pandemin. Utskottet berördes visserligen av förkortad tidsfrist när det gäller fyra subsidiaritetsprövningar, men utskottet bedömer att ärendena trots det kunde hanteras på ett effektivt och korrekt sätt. När det gäller tre av ärendena fattade utskottet beslut ungefär en vecka efter att förslaget hänvisats till utskottet för subsidiaritetsprövning. Utskottets möjlighet att fatta beslut relativt snabbt beror dock delvis på att utskottet inte fann några skäl att avge ett motiverat yttrande i något av fallen. De förslag som var föremål för undantag från åttaveckorsfristen gällde främst tillfälliga åtgärder mot covid-19-pandemin och ändringar i befintlig lagstiftning. Beredningen av sådana ärenden kan i många fall hanteras snabbare än utkast till ny lagstiftning där utskottet inte gjort någon tidigare bedömning av förenligheten med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet konstaterar att en aspekt som påverkas vid tillämpning av ett skyndsamt förfarande är utskottets möjlighet att inhämta kompletterande uppgifter under beredningen av ärendet. Det kan exempelvis gälla möjligheten att begära in regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, vilket enligt utskottet är ett användbart underlag när det gäller utskottets subsidiaritetsprövningar.

Avslutningsvis ser utskottet positivt på att det införts ytterligare en period mellan den 20 december och den 10 januari som borträknas från åttaveckorsfristen, utöver uppehållet i augusti. Det skapar bättre förutsättningar för utskottet att kunna genomföra en subsidiaritetsprövning och vid behov lämna ett motiverat yttrande, även i de fall ett utkast till lagstiftning presenteras i nära anslutning till kammarens juluppehåll.

Stockholm den 11 november 2021

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Mikael Dahlqvist (S), Karin Rågsjö (V), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Yasmine Bladelius (S), Dag Larsson (S), Lina Nordquist (L), Linda Lindberg (SD), Nicklas Attefjord (MP), Pia Steensland (KD), Ulrika Jörgensen (M), Clara Aranda (SD), Anders W Jonsson (C) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).